

Ett temaområde i arbetet med

Örebromodellen – för en jämlik förskola

Örebro kommun
Förskola & Skola
orebro.se 019-21 10 00

ÖREBRO

Vad står temaområdet Tro för?

"Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Den ska ge barnen möjlighet att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor."

Lpfö 18

Att tro på någonting är något som finns i oss alla – hela tiden. Det här temaområdet rymmer områden som hopp, tillit, förväntan, något som kommer att hända eller något vi kommer att skapa. Det handlar även om existentiella frågor, frågor om liv och död, vänskap, oro, fantasi och verklighet. Många kopplar ordet "tro" till religiösa sammanhang, men om vi endast tänker utifrån religion blir vi begränsade.

Vi kan tro på många olika saker – jultomten, kompisar, sig själv, en Gud, sagofigurer, vuxna, vetenskap etcetera.

Människor tolkar sin tro alltefter sin egen verklighetsuppfattning.

Tro kan vara en inställning eller uppfattning som en kan ha gentemot såväl personer som utsagor. Tro kan också vara en form av tillit, som när vi säger "jag tror på dig".

Hur tänker barn kring livsfrågor och hur kan vi som pedagoger möta barns funderingar kring livsfrågor? Ibland ställer barn frågor som vi pedagoger tycker är svåra att svara på. Vissa frågor kanske det inte heller finns något riktigt bra svar på. Ibland kanske vi undviker samtalsämnen som barnen tar upp då vi själva upplever ämnet som ett "känsligt område", vi har själva kanske inte tagit ställning. Det kan exempelvis handla om vad som händer när vi dör eller om Gud finns.

"Kännedom om olika levnadsförhållanden och kulturer kan bidra till att utveckla en förmåga att förstå och leva sig in i andra människors villkor och värderingar".

Lpfö 18

Barnen ska genom detta temaområde få möjlighet att uppleva begreppet ”tro” utifrån olika perspektiv. Att göra barnen medvetna om hur tro kan påverka dem i olika situationer – att stärka barnets tilltro till sig själv. Det handlar även om att barnen får möjlighet att utveckla sitt intresse för bilder, texter och olika medier samt att utveckla sin förmåga att reflektera över dessa utifrån sin egen tro och fantasi.

”Konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet”

Barnkonventionen
Artikel 14, del 1

Temaområdet **Tro** handlar till stor del om att vi kan tro på olika saker – och framförallt tron på sig själv.

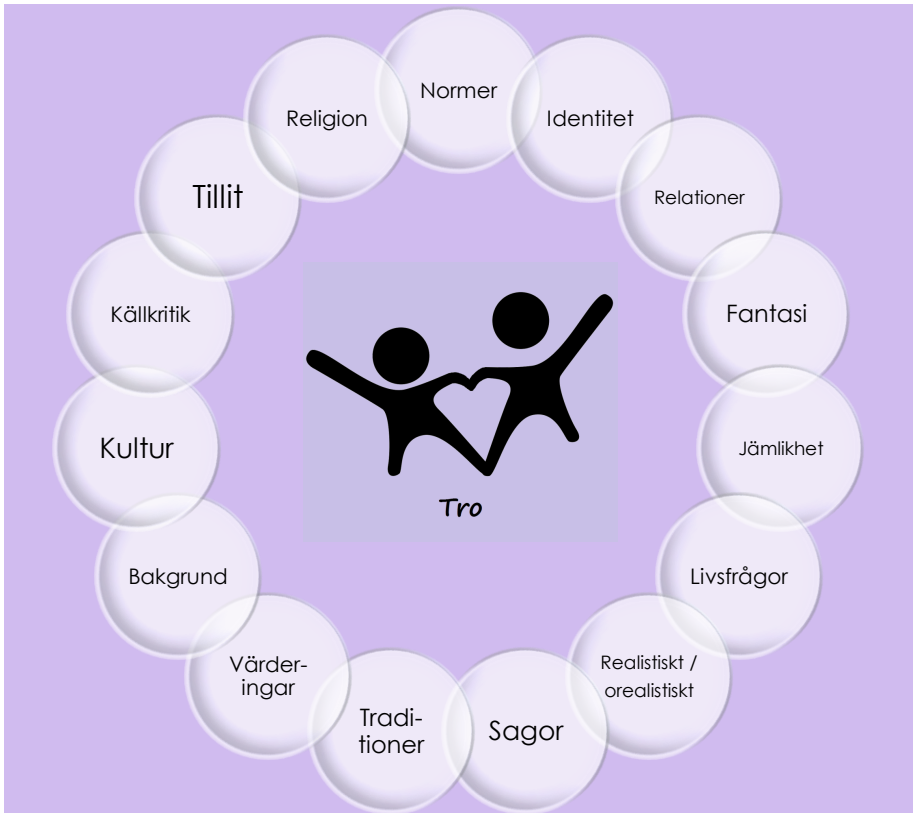
Modellen kan ses som ett slags verktyg där ni förhåller er till vissa grunder/ramar. Det som är kärnan i modellen är att förhålla sig till idékartan, handlingsplanen och pedagogiska planeringar. Sedan gör ni arbetet till ert eget, vilket blir unikt för ert arbetslag.

Vi har i denna folder försökt att på ett konkret sätt, med hjälp av ”steg-för-steg”, visa på hur ni kan arbeta med temaområdet Tro.

”Förskolan ska uppmuntra barnen att föra fram sina tankar och idéer och skapa förutsättningar för detta. Barnens åsikter ska tas tillvara i utbildningen och de ska få möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån sina egna förutsättningar. På så sätt kan barnen utveckla tilltro till sin egen förmåga samt bli delaktiga och utöva inflytande över utbildningen.

Lpfö 18

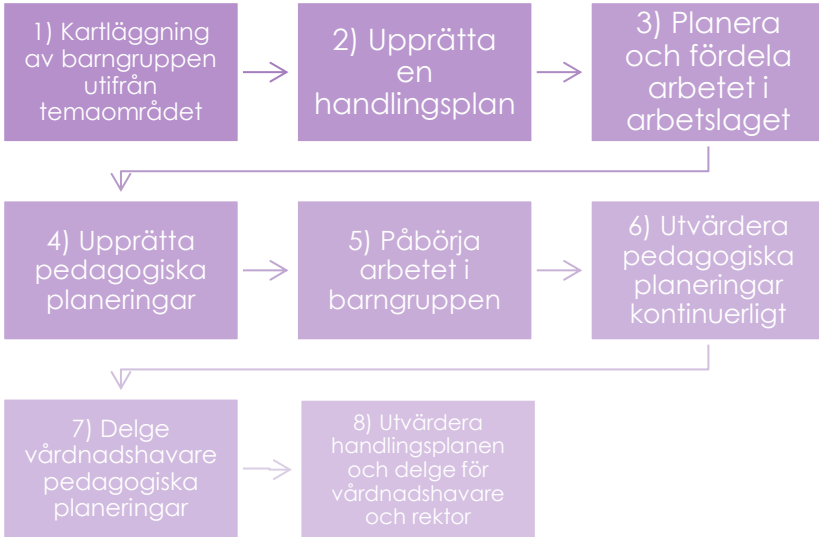
Idékarta över Tro

Genom denna idékarta kan ni hämta inspiration kring vad som kan stimulera, utveckla och utmana den egna barngruppens olika utvecklingsområden.

Försök att få med så många bubblor som möjligt då ni planerar för ert arbete.

Steg för steg

För att strukturera upp arbetet med temaområdet är det bra att följa dessa steg.

Steg 1:

Kartläggning av barngruppen utifrån temaområdet

Börja med att göra en kartläggning/överblick över hur det ser ut i er nuvarande barngrupp.

Använd idékartan som underlag och diskutera i ert arbetslag:

- Vad behöver barnen, individuellt och i gruppen, för att stärkas och utvecklas?
- Vilka förutsättningar och behov har barnen och gruppen?
- Vilka positiva egenskaper har barnen som går att stärkas och bygga vidare på?
- Vad har barnen för intressen?
- Hur leker barnen i lek/lärmiljön (inne/ute), behöver den förändras?
- Hur arbetar vi främjande och förebyggande i nuläget?
- Hur kan vi ta tillvara på barnens olikheter och lyfta dessa i undervisningen/verksamheten?

”Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld. Utforskande, nyfikenhet och lust att leka och lära ska vara grunden för utbildningen. Den ska präglas av att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Utbildningen i förskolan ska ta sin utgångspunkt i läroplanen samt barnens behov, erfarenheter och det de visar intresse för. Flödet av barnens tankar och idéer ska tas till vara för att skapa mångfald i lärandet.”

Lpfö 18

Steg 2:

Upprätta en handlingsplan

När ni ska upprätta en handlingsplan utgår ni ifrån er kartläggning (Steg 1) och idékartan. Använd er av mallen för handlingsplan som ni hittar i handboken *Örebromodellen - för en jämlik förskola*. Handlingsplanen kan ses som en grovplanering över temaarbetet (läsåret), när denna planering sker ta hjälp av idékartan och försök att få med så många bubblor som möjligt.

Handlingsplanen bör vara enkel och kortfattad, eftersom arbetet kan ta nya vägar utifrån barnens intresse/behov/inflytande.

Syftet och metoden är en viktig del i handlingsplanen, tänk på att det blir tydligt och lättförståeligt. Planen ligger till grund för arbetet med temaområdet samt en kommande utvärdering.

Att ta fram en handlingsplan är en demokratisk process, se därför till att alla inblandade pedagoger får möjlighet att påverka. I handlingsplanen beskriver ni bland annat hur undervisningen organiseras, kopplas till läroplanen och hur det synliggörs och kommuniceras.

Se handlingsplanen som ett levande dokument

Handlingsplanen är i första hand er egen och behöver inte publiceras för vårdnadshavarna innan arbetet med temaområdet är klart. Under resans gång kanske ni kommer på ytterligare utvecklingsområde som ni vill ha med i handlingsplanen.

Utbildningens syfte är att förskolan ”ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetsyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet”

8 kap. 2 § skollagen

Steg 3:

Planera och fördela arbetet i arbetslaget

Med handlingsplanen som grund kan ni nu dela upp arbetet mellan er pedagoger. Gör en tidsram där ni uppskattningsvis kan se hur lång tid varje aktivitet/utvecklingsområde tar.

Pedagogerna planerar olika aktiviteter/undervisningsmoment att genomföra med barnen och dessa anpassas utefter barnens intresse, förutsättningar och behov. Tänk hela tiden normkreativt.

Steg 4:

Upprätta pedagogiska planeringar

När fördelningen av arbetet är klart skriver ni sedan pedagogiska planeringar utifrån idékartan (och handlingsplanen). De pedagogiska planeringarna ligger till grund för aktiviteterna/utbildningen som sker med barnen. Låt normkreativiteten genomsyra tankegången. Genom att koppla er pedagogiska planering till läroplanen förtydligas hur er undervisning bidrar till barnens utveckling, lärande och inflytande. Tänk på att planeringen bör vara så tydlig som möjligt då kollegor och vårdnadshavare ska förstå syfte och metod med aktiviteten. Det blir även tydligt för vårdnadshavare hur ni arbetar efter läroplanen.

Steg 5: Påbörja arbetet i barngruppen

Se handlingsplanen, utvecklingsområdena och era pedagogiska planeringar som en riktlinje i er undervisning - sedan är det processen, där ni följer barnens idéer och intressen, som står i fokus.

Vissa förskolor använder sig av en gemensam handlingsplan och vissa förskolor väljer att ha enskilda handlingsplaner på avdelningarna.

Ni kan med fördel ha en gemensam handlingsplan på förskolan men på olika sätt arbeta med utvecklingsområdena i olika åldersgrupper och avdelningar.

Steg 6: Utvärdera pedagogiska planeringar kontinuerligt

Genom att kontinuerligt dokumentera och reflektera över handlingsplanen bidrar det till en bra grund för redovisning och analys, för att på ett systematiskt sätt kunna säkerställa kvalitetsarbetet.

Den pedagogiska dokumentationen kan se ut på olika sätt, exempelvis kan barnens reflektioner/bilder sättas upp på väggar i verksamheten, barnens dokumentation kan även finnas i eventuella portfoliopärmar eller digitala kommunikationsverktyg (exempelvis Unikum). Dokumentationen kan även exemplifieras i pedagogiska planeringar och i utvärderingar av utbildningen.

”Den skriftliga dokumentationen behövs för att regelbundet kunna stämna av att kvalitetsarbetet leder till en utveckling mot målen”

Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, Skolverket, 2015

Steg 7:

Delge vårdnadshavare pedagogiska planeringar

Genom digitala verktyg, exempelvis Unikum, kan ni delge era pedagogiska planeringar för vårdnadshavare. Ni kan även ha en ”dokumentations-/informationssvägg” på förskolan där ni delger era pedagogiska planeringar. Dessa planeringar kan publiceras när aktiviteten är klar, det vill säga, ni visar vad barnen har gjort. Tänk även på att få med vårdnadshavares åsikter om ert arbete i kommande redovisning.

”Arbetslaget ska vara tydliga i fråga om mål och innehåll i utbildningen för att skapa förutsättningar för barns och vårdnadshavares möjligheter till inflytande”.

Lpfö 18

Steg 8:

Utvärdera handlingsplanen och delge för vårdnadshavare och rektor

”Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. Syftet med utvärderingen är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, det vill säga verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande.”

Måluppfyllelse i
förskolan, Skolverket
(2017)

I handboken *Örebromodellen - för en jämlik förskola* finns en redovisningsmall att använda som underlag. Det är viktigt att tänka på att barnens tankar och reflektioner kring temaområdet också framkommer i dokumentationen (om barnen kan uttrycka dessa).

Ett normkreativt förhållningssätt

För att arbeta normkreativt och främja jämlikhet behöver personalen se sin egen roll som pedagog och kritiskt granska vilka normer som hen förmedlar, men även granska normer som råder inom den egna förskolan.

Vissa normer behöver vi för att vi ska ha ett gott klimat. Det kan exempelvis handla om att stå i kö och vänta på sin tur. Dessa normer ska vi värna om.

Normer som påverkar barnen på ett negativt vis, det vill säga om barnen blir begränsade på grund av andras föreställningar. Det kan exempelvis vara att barnen vill att en pojke bara ska vara en manlig gestalt i en lek på grund av sitt kön.

Att vara normkreativ handlar om att ifrågasätta dessa negativa normer och även reflektera över sitt eget förhållningssätt och handlande.

Örebromodellen – för en jämlik förskola ger ett hållbart förhållningssätt hos pedagoger, som leder till en varaktig jämlikhet på förskolan. Där allas lika värde, mänskliga rättigheter, likabehandling och bemötande står i fokus för pedagogernas förhållningssätt mot alla som rör sig i och runt verksamheten.

”Normkritiken är ett perspektiv som hjälper oss att se normer och deras konsekvenser. För att förändra normer krävs det dock handling, och det är vad vi kallar för normkreativitet.”

Salmson & Ivarsson (2015)

”Läroplanen är en bra utgångspunkt för den normkritiska pedagogiken. Att vara öppen, respektfull och ha förmåga att ta hänsyn till andra människor är en förutsättning för vidgade normer.”

(s.40, K, Salmson & J, Ivarsson)

Tips på aktiviteter i personalgruppen

- Övning. *Tro i någon annans skor*. Hur tror ni att ni skulle vilja bli bemötta om ni var i någon annans skor med annan värdegrund eller tro än vad ni har? Öva på att bemöta varandra i rollspel i olika händelser.
- På Rädda barnens hemsida, raddabarnen.se, kan ni hitta material som rör barnkonventionen och barns rätt. Här finns tips på hur en kan prata med små barn om viktiga ämnen. Exempelvis Rädda barnens metodbok *Olika men lika- att arbeta med barnkonventionen i förskolan* (PDF finns på hemsidan). I metodboken finns diskussionsfrågor som ni kan använda i personalgruppen. På rädda barnen hittar ni även handboken *Första hjälpen vid oro för ett barn*.
- Boken *Normkreativitet i förskolan* har bra övningar att genomföra i personalgruppen.
- Se över hur vad ni har för litteratur på förskolan. Har ni faktaböcker och sagoböcker, böcker som berör olika religioner och etniciteter? Vilka traditioner brukar uppmärksammas på förskolan? Lyfts alla barns perspektiv fram?

Tips på aktiviteter i barngruppen

När ni ska hitta på aktiviteter med barnen kan ni med fördel söka pedagogiska planeringar på "Skolbanken" via Unikum. Där finns massor av material och tips på aktiviteter, vissa kanske passar er barngrupp utifrån utvecklingsområdena. Tänk på att göra planeringen till er egen och få med syfte och metod på planeringen.

Nedan finns några tips på aktiviteter utifrån olika slags utvecklingsområden:

- **Ett gemensamt värdegrundsarbete.**

Skapa trivseregler tillsammans med barnen utifrån hur vi tror att vi ska vara för att må bra på förskolan. Vad tror ni är bra att säga till varandra och vad tror ni är mindre bra att säga? Hur tror ni att kompisarna reagerar om jag säger såhär? Barnen får tro och säga sin åsikt och uppleva att de får vara med och bestämma. Barnen kan även få möjlighet att reflektera över sin egen uppfattning och hur kompisars uppfattningar påverkar dem.

Värderingar

- **Att bli lyssnad på**

Introducera en "Vem har ordet sak", exempelvis en talpinne, ett stöd för att ett barn i taget ska få prata på samlingen. Alla barn får uppleva att "nu lyssnar alla på mig och jag får säga vad jag tycker/tror". Genom en "Vem har ordet sak" kan barnen få erfarenhet av att lyssna på någon annans uppfattning och visa hänsyn för andras tro och uppfattningar. Alla barn får även möjlighet att ge och ta plats.

Jämlikhet

- **Uppdrag med Mjukis**

Med hjälp av ett gosedjur, ”Mjukis” (könsneutralt namn), som får följa med barnen hem. I väskan med ”Mjukis” finns en ett brev med en uppgift. Uppgiften kan handla om vad de har för traditioner i sin familj – rita och berätta. Det kan även vara en fråga om vad barnet tror familjen ska göra när det bli helg – rita och berätta. Frågan som ställs till barnet är anpassad efter barnets förutsättning. De barn som inte har ett utvecklat talspråk kanske får en uppgift som handlar om var de tror vissa figurer gömmer sig.

- **Teater i olika former**

Med hjälp av teater får barnen en inblick i att det finns olika sätt att tro. Det kan vara teater som är tagen från en traditionell sagobok för att sedan barnen ska berätta vad de tror händer efter sagans/teaterns slut. Det kan även vara en teater där vi förmedlar olika karaktärer som tror på olika saker och att ingen har fel. Barnen kan själva få skapa en teater utifrån en bestämd handling för att sedan tillsammans komma på hur de tror att sagan slutar.

- **Ceremoni-/krislåda**

En ceremoni-/krislåda kan användas om exempelvis någon nära anhörig eller ett husdjur till något barn avlidit/blivit allvarligt sjukt. Lådan är förberedd och kan tas fram direkt vid behov. Förslag på innehåll i lådan är: en liten duk, tändstickor och ett ljus, ett gosdjur, foto ram, brevpapper och penna. Om lådan skulle behövas kan det berörda barnet exempelvis få välja en sång som ni tillsammans sjunger för den som avlidit/blivit allvarligt sjukt. Ett syfte med lådan är att bemöta barnens tankar och känslor kring det som inträffat.

Ni kanske ser ett dött smådjur, exempelvis en fågel. Ställ öppna frågor som ”Oj, vad tror ni kan ha hänt?”, ”Vad tror ni att fågeln hade velat att vi ska göra med den nu?”, ”Vad tror ni händer med fågeln efter den dött?”. ”Hur tror ni fågeln levde innan den dog?” Rita och berätta.

Källkritik

- **Sant eller falskt - källkritik?**

Spela en teater som exempelvis handlar om en leksak som ni gör reklam för. Denna sak är kanske ”den bästa, roligaste, häftigaste leksaken som någonsin gjorts och som aldrig går sönder” (enligt reklamen). Sedan visar ni genom teatern att den som köper produkten kanske tycker precis tvärtom. Då borde köparen varit mer källkritisk till reklamen.

Lek ”Sant eller falskt” där ni har påståenden som barnen ska hålla upp skyltar om hur det är. Läs böcker som riktar in sig på fakta och diskutera med barnen. Vad är att tro och vad är att veta?

- **Tro på sig själv**

För att våga sig på nya utmaningar i livet behöver en ha självförtroende, att tro på sig själv. Bekräfta barnen och dess känslor. ”Vad bra att du försökte.”, ”Vad modigt av dig.”, ”Vad bra att du berättar vad du känner.” ”Jag tror på dig!”

Identitet

etcetera. Undvik att jämföra, exempelvis kunskap eller mognad. Alla är olika och har olika förutsättningar. Lär istället barnen att det är roligt att försöka och att alla gör så gott en kan.

När ni pratar om känslor med barnen, prata om känslan ”oro”. Låt barnen rita och berätta när de känner oro och varför de tror att de känner oro. Hur känns det i kroppen när du känner oro? Vad gör/hur reagerar jag när jag känner oro?

Klarar jag det här? Undervisa i hur kroppen ser ut och prata om olika funktioner som våra kroppsdelar har. Fråga frågor som: Tror du att du kan rita med foten? Tror du att du har vuxit? Varför tror du att kroppen växer? Ta reda på olika fakta och myter om kroppen exempelvis, kan en få fyrkantiga ögon om vi ser för länge på TV?

- **Skriva sagor**

Låt barnen berätta egna sagor/berättelser. Är sagan fantasi eller skulle den kunna vara verklig? Vad tror barnen att det för skillnad på fantasi och verklighet? Skriv ner barnens berättelser och låt dem rita bilder till sagan/berättelsen.

Realistiskt/
orealistiskt

Religioner

- **Tro som religion**

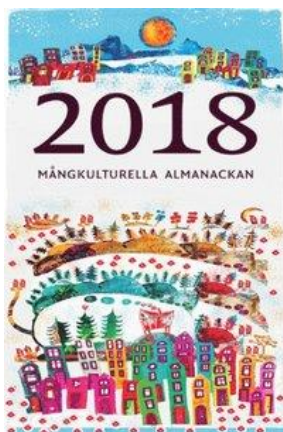
Det finns massor av olika religioner. Undervisa barnen i vad en religion är och belys att det finns många olika religioner i Sverige. Finns det några likheter eller skillnader i religionerna? Vad är en kyrka och vad är en moské? Har religionerna några speciella högtider och vad gör en i så fall då? Alla får tro på vad den vill, det finns ingen som tror bättre än någon annan.

Traditioner

- **Vad är en tradition?**

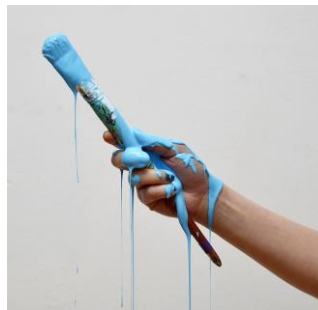
Den mångkulturella väggalmanackan kan ni ha på avdelningen. Här hittar ni alla de stora religionernas högtider, folkliga firanden, internationella dagar och mycket mer. På temasidor före varje månad får vi fördjupa oss i en av månadens högtider. Kanske fattas det någon högtid eller folkligt firande som barnen tycker är viktig?

Fantasi

- **Måla fantasidjur tillsammans?**

Låt barnen måla ett fantasidjur tillsammans. Fråga vad de tror djuret har för egenskaper och vad djuret är bra på. Vad tror de att djuret skulle tycka om att äta och vad tror de att djuret skulle heta.

Tips på litteratur för personal och barngrupp

- Salmson, Karin & Ivarsson, Johanna. (2016) *Normkreativitet i förskolan*, Olika förlag
- Berglund, Jenny & Gunner, Gunilla (2011) *Barn i religionernas värld*
- Berglund, Jenny & Gunner, Gunilla (2011) *Barn i religionernas värld*, Liber
- Stalfeldt, Pernilla (2011) *Dödenboken*, Rabén Sjögren
- Stalfeldt, Pernilla (2011) *Läskiga boken*, Rabén Sjögren
- Stalfeldt, Pernilla (2011) *Livetboken*, Rabén Sjögren
- Bergström, Gunilla (2002) *Hur långt når Alfons*, Rabén Sjögren
- Murray Brodin, Kristina (2011) *Varför gråter pappan?* OLIKA förlag

OLIKA förlag, olika.nu har många böcker som rör normer, genus & mångfald.

Via Unikum på Skolbanken kan ni hitta idéer till aktiviteter med barnen.

Referenser

Lagar

Skollagen (2010:800)

Förordningar

Förordningen (SKOLFS 2018:50) om läroplan för förskolan

Allmänna råd

Skolverkets allmänna råd (2017) *Måluppfyllelse i förskolan*

Skolverkets allmänna råd (2015) *Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet*

Övrigt

Salmson, K & Ivarsson, J. (2015). *Normkreativitet i förskolan*. Linköping: Olika förlag

UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.

Örebromodellen – för en jämlik
förskola är framtagen av:

Kastanjens förskola i Örebro

Kastanjens förskola,
Örebro 2018-09-19
Reviderad 2019-06-26